

ΕΝΟΤΗΤΑ 5η: ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΙΚΗ ΛΟΓΙΚΗ

Θέμα ενότητας: Βασικά στοιχεία της αριστοτελικής λογικής

1. Έννοιες

Πλάτος = Το σύνολο των ομοειδών αντικειμένων που υπάγονται σε μία έννοια.

Βάθος = Το σύνολο των κοινών χαρακτηριστικών όλων των αντικειμένων που υπάγονται σε μία έννοια.

Γένος = Η ευρύτερη έννοια που περιλαμβάνει στο πλάτος της μία ή περισσότερες έννοιες.

Ζώο

Σπονδυλωτό

Θηλαστικό

Είδος = Η στενότερη έννοια που περιλαμβάνεται στο πλάτος μίας άλλης.

Προσεχές γένος = Το αμέσως ευρύτερο γένος μιας έννοιας.

Προσεχές είδος = Το αμέσως στενότερο είδος μιας έννοιας.

Ειδιοποιός διαφορά = Το χαρακτηριστικό γνώρισμα που διαφοροποιεί τη στενότερη έννοια από την ευρύτερη.

Σχέσεις εννοιών ως προς το πλάτος:

Επάλληλες έννοιες: Έχουν το ίδιο πλάτος.

Υπάλληλες έννοιες: Η μία έννοια είναι γένος της άλλης.

Επαλλάσσουσες έννοιες: Οι δύο έννοιες συμπίπτουν κατά ένα μέρος ως προς το πλάτος τους.

Παράλληλες έννοιες: Έχουν τελείως διαφορετικό πλάτος, παρόλο που υπάγονται σε μία ευρύτερη έννοια.

Σχέσεις εννοιών ως προς το βάθος:

Αντίθετες έννοιες: Βρίσκονται στα άκρα μιας κλίμακας εννοιών, ανάμεσα στις οποίες υπάρχουν άλλες ενδιάμεσες έννοιες.

Αντιφατικές έννοιες: Η μία είναι άρνηση της άλλης, χωρίς να υπάρχει τίποτε κοινό ανάμεσά τους.

2. Προτάσεις

Χαρακτηριστικά προτάσεων που ενδιαφέρουν τη λογική:

Αποφαντικές / δηλωτικές: Δηλώνουν γνώμες ή πεποιθήσεις. Μπορούν να χαρακτηριστούν αληθείς ή ψευδείς.

Στην απλή δηλωτική πρόταση αποδίδεται σε μία έννοια (υποκείμενο: Υ) μία άλλη έννοια (κατηγορημα:Κ).

Οι δύο έννοιες συνδέονται μεταξύ τους με ένα συνδετικό ρήμα.

Διακρίνονται σε καταφατικές και αποφατικές, ανάλογα με τον τρόπο που αποδίδεται το κατηγορημα στο υποκείμενο (θετικό ή αρνητικό αντίστοιχα).

Χωρίζονται σε καθολικές και μερικές, ανάλογα με το αν η πρόταση αναφέρεται σε όλο το πλάτος του υποκειμένου ή σε μερικά αντικείμενα της έννοιας του υποκειμένου.

Οι προτάσεις των οποίων το υποκείμενο είναι ένα συγκεκριμένο άτομο λέγονται ατομικές.

Σχέσεις μεταξύ των προτάσεων:

Αντιφατικές προτάσεις: Δεν μπορεί να είναι συγχρόνως και αληθείς και ψευδείς.

Αντίθετες προτάσεις: Δεν μπορεί να είναι συγχρόνως αληθείς, αλλά μπορεί να είναι συγχρόνως ψευδείς.

Συμπληρωματικές προτάσεις: Είναι δυνατόν να είναι συγχρόνως είτε αληθείς είτε ψευδείς.

3. Συλλογισμοί

Χαρακτηριστικά συλλογισμών:

Το συμπέρασμα προκύπτει από δύο προκείμενες προτάσεις.

Υ συμπεράσματος: ελάσσων όρος

Όλες οι προτάσεις είναι απλές (Υ- Κ).Στις προτάσεις αυτές εμπλέκονται τρεις έννοιες.

Κ συμπεράσματος: μείζων όρος

τρίτος όρος: μέσος όρος

Σχήματα συλλογισμών:

A.	B.	Γ.	Δ.
M – K	K – M	M – K	K – M
Y – M	Y – M	M – Y	M – Y
Y – K	Y – K	Y – K	Y – K

A.

Πρώτο σχήμα είναι εκείνο, που έχει τον Μ υποκείμενο στη μείζονα και κατηγορούμενο στην ελάσσονα:

M – K Τα βασικά δικαιώματα του ανθρώπου
είναι απαραβίαστα .

Y – M Η προσωπική ελευθερία είναι βασικό δικαίωμα

του ανθρώπου. _____
Υ – Κ η προσωπική ελευθερία είναι απαραβίαστη

Β.

Δεύτερο σχήμα είναι εκείνο, που έχει τον Μ κατηγορούμενο και στις δύο προκείμενες:

Κ – Μ Κανένας ηθικός άνθρωπος δεν είναι συκοφάντης.

Υ – Μ Μερικοί άνθρωποι είναι συκοφάντες. _____

Υ – Κ Μερικοί άνθρωποι δεν είναι ηθικοί .

Γ.

Τρίτο σχήμα είναι εκείνο, που έχει τον Μ υποκείμενο και στις δύο προκείμενες:

Μ – Κ Κάθε μεγάλο καλλιτέχνημα είναι κτήμα
της ανθρωπότητας.

Μ – Υ Μερικά μεγάλα καλλιτεχνήματα είναι δημιουργήματα
του ελληνικού πολιτισμού. _____

Υ – Κ Μερικά δημιουργήματα του ελληνικού πολιτισμού
είναι κτήματα της ανθρωπότητας.

Δ.

Τέταρτο σχήμα είναι εκείνο που έχει το μέσο όρο κατηγορούμενο στη μείζονα, υποκείμενο στην ελάσσονα:

Κ – Μ Μερικές εφευρέσεις μεταβάλλουν τις τύχες του κόσμου.

Μ – Υ Ό,τι μεταβάλλει τις τύχες του κόσμου είναι
κοσμοϊστορικό γεγονός. _____

Υ – Κ Μερικά κοσμοϊστορικά γεγονότα είναι εφευρέσεις.